

Holocaust-herdenking in teken van lhbt+

[Achtergrond](#) - 26 januari 2023 - Auteur: Wiebke Pittlik

De jaarlijkse herdenking van de Holocaust in de Bondsdag vrijdag 27 januari staat dit jaar in het teken van de slachtoffers die vanwege hun seksuele oriëntatie of genderidentiteit zijn vervolgd. Een bijzonder moment voor lhbt'ers in Duitsland, met een lange voorgeschiedenis.

Als eerste spreekt vrijdag de Nederlandse Rozette Kats (80), die als joodse baby de oorlog overleefde bij een Amsterdams echtpaar dat haar uitgaf voor hun eigen kind. Haar ouders stierven in Auschwitz. Kats bezoekt scholen om haar verhaal te vertellen en ze zet zich vanuit haar achtergrond ook in voor de rechten van lhbt'ers. Ze was in 2018 een van de eersten die de petitie ondertekende om expliciet stil te staan bij vervolging van homoseksuelen en lesbiennes in het Derde Rijk, schrijft [dagblad Trouw deze week](#).

Overlevenden die het bittere verhaal van lhbt'ers tijdens het nationaal-socialisme uit eigen ervaring kunnen vertellen, zijn er niet meer, bijna tachtig jaar na de oorlog. Daarom vertellen acteurs morgen tijdens de herdenking het verhaal van twee slachtoffers; Karl Gorath (1912-2003) en Mary Pünjer (1904-1942).

Gorath is vanwege zijn geaardheid opgepakt en met een roze driehoek op zijn kleding - het symbool voor homoseksuelen - naar concentratiekamp Neuengamme gestuurd, later naar Auschwitz. Hij overleefde, maar kort na de oorlog werd hij weer veroordeeld wegens homoseksualiteit, door dezelfde wet en dezelfde rechter.

De lesbische Mary Pünjer werd gearresteerd wegens asocialiteit, de wet tegen homoseksualiteit gold niet voor vrouwen. Ze werd naar een concentratiekamp gestuurd en later vermoord. Tijdens het nationaal-socialisme zijn naar schatting 50.000 mensen wegens homoseksualiteit veroordeeld, duizenden werden naar concentratiekampen gebracht.

Het einde van de oorlog betekende nog lang niet het einde van de vervolging van homoseksuelen. Paragraaf 175 in het wetboek van strafrecht, die door de nazi's was aangescherpt, bleef bestaan en homoseksuelen werden actief vervolgd. Tussen 1949 en 1969 werden nog eens ongeveer 50.000 mensen veroordeeld. In 1969 werd de omstreden paragraaf aangepast en de criminalisering beperkt tot homoseksuele prostitutie en homoseksuele activiteit met mannen jonger dan 21.

Het duurde nog tot 1994 voordat de paragraaf helemaal werd geschrapt. Opmerkelijk genoeg kwam dat ook door de hereniging van Oost- en West-Duitsland. In de DDR was homoseksualiteit sinds 1988 niet meer strafbaar en de Oost-Duitse deelstaten wilden deze wet niet meer terug. Enige tijd bestond er dus een 'gespleten recht', en dat luidde het einde van de anti-homowet in.

Voor het leed dat lhbt'ers tijdens de nazi-dictatuur is aangedaan was lang geen aandacht. Ze vielen ook buiten compensatieregelingen. In 2008 kwam in Berlijn een monument voor door de nazi's vervolgte homoseksuelen; het resultaat van een jarenlange lobbycampagne. In 2018 sprak bondspresident Steinmeier bij dit monument. Hij vroeg om vergeving "voor al het leed en onrecht, en voor het lange zwijgen dat daarop volgde." In datzelfde jaar probeerden activisten met een petitie te bereiken dat er tijdens de Bondsdagherdenking aandacht zou komen voor deze groep, iets wat pas vijf jaar later is gelukt.

De Bondsdag herdenkt jaarlijks rond 27 januari, de dag van de bevrijding van concentratiekamp Auschwitz, de Holocaust. Dat wordt stilgestaan bij een bepaalde groep is niet ieder jaar het geval, maar soms wel. Zo was er in 2011 aandacht voor de Roma en Sinti, in 2016 voor dwangarbeiders en in 2017 voor slachtoffers van het euthanasie-programma van de nazi's.

Op 1 februari is in het Goethe Instituut in Amsterdam een herdenking van de lhbt-slachtoffers van de holocaust. Daarbij is ook Rozette Kats aanwezig, die vrijdag in de Bondsdag sprak. [Meer info](#)

Radioprogramma [Sprakmakers](#) besteedde op 27 januari aandacht aan het thema.

Op de [website van de Lesben- und Schwulenverband](#) is een geschiedenis van de herdenking van de lhbt+-slachtoffers van de nazi's te vinden.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/53581/holocaust-herdenking-in-teken-van-lhbt>